

Р. К. Розенбаєв

## Казахська мова

**КАЗАХСЬКА МОВА** – мова, що належить до кипчацької групи тюркських мов, разом із ногайською, каракалпацькою й карагацькою мовами належить до кипчацько-ногайської гілки. Серед сучас. мов найбільш близькі до К. м. каракалпацька та ногайська. Держ. мова [Казахстану](#). Уживана також в Афганістані, Ірані, Киргизстані, Китаї, Монголії, Пакистані, РФ, Туреччині, Туркменістані, Узбекистані. Заг. кількість мовців – бл. 13 млн осіб (2007). Чіткий діалект. поділ відсутній, лише у лексиці й фонетиці деяких місцевих говорів є незначні відмінності. У фонол. системі – 9 голосних. Наголос завжди падає на остан. склад. К. м. – аглютинативна мова (словозміна відбувається послідовним приєднанням афіксів до незмінної основи слова). Існує 9 частин мови. Іменник не змінюється за родами, але змінюється за приналежністю до певної особи. Є 2 числа: однина і множина; сім відмінків. Прикметники не узгоджуються ані в числі, ані у відмінку; відсутні прийменники. Синтаксис характеризується великою кількістю дієприкметників і дієприкметник. зворотів, обмеженістю сполучник. зв'язку між компонентами простого і складного речення. Сталий порядок слів: підмет – додаток – присудок. Казах. алфавіт налічує 42 букви: 33 присутні у рос. абетці і 9 спеціальних букв: Ә, Ғ, Қ, Ң, Ө, Ұ, Ү, Һ, І. К. м. сформувалася в 15–16 ст. на основі мови середньоазій. кипчаків. Основоположник сучасної літ. К. м. – Абай. Писемність до 1930 була на основі араб. графіки (казахи, які живуть у Китаї, й нині користуються її модифік. варіантом), потім на основі латиниці; від 1940 застосовують кириличну графічну систему.

### Рекомендована література

1. Маслов С. Е. К истории казахского языка // Изв. АН СССР. 1941. № 3;
2. Мусаев К. Казахский язык // Закономерности развития литературных языков народов СССР в советскую эпоху. Москва, 1969. Кн. 2;
3. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі. Алматы, 1974–86. Т. 1–10;
4. Томанов М. Қазақ тілінің тарихи грамматикасы. Фонетика, морфология. Алматы, 1981;
5. Амандықова Г. Ә. Қазақ тілі. Алматы, 2010.

### **Бібліографічний опис:**

Казахська мова / Р. К. Розенбаєв// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]  
/ Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. :  
Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу:  
<https://esu.com.ua/article-12202>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України  
([докладніше](#)).